

DOI: 10.2478/amsh-2020-0012

ÎNFIINȚAREA FILIALEI DIN TÂRGU MUREȘ A BĂNCII „ALBINA” ȘI RELAȚIILE CU CENTRALA DIN SIBIU (1919- 1928)

Raluca Lenarth*

Abstract

The Establishment of Târgu Mureș Branch of „Albina” Bank and the Relationships with its Headquarters in Sibiu (1919-1928)

A close look at the minutes of the Administration Council, a governing body of the „Albina” Bank in Sibiu, reveals various aspects, as important as they are interesting, regarding the activity of the Târgu Mureș branch (one of the most important branches that began its activity before the pre-war period - 1st May 1910).

After Transylvania was included in the Romanian Unitary National State, the entire economic life experienced a revival. In this context, „Albina”'s Târgu Mureș branch increased its turnover being able to compete with the local credit institutions in the county, including the Saxon and Hungarian ones. However, the lack of liquidity on the financial markets, which threatened the well being of entire banking system, directly affected the branch starting with 1927/28. The examples found in archives and presented in this article emphasize a gradual decrease in the number of loans granted by the bank and the crippling effect on the local economy. Different types of loans are being explained and presented offering a vivid image of the inhabitants of the area, their nationality, their field of activity, which was directly linked with their financial abilities.

Some interesting, however controversial, aspects are being highlighted regarding the unorthodox practices of the personnel, the bold decisions of the director of the branch that were not exactly in the line with the code of conduct and the ethos promoted by „Albina”'s Headquarters in Sibiu.

Keywords: *Bank; „Albina”; Târgu Mureș; Transylvania; financial activity*

Activitatea bancară

Prima bancă cu capital integral românesc din Transilvania, organizată ca societate anonimă pe acțiuni, chiar din întregul spațiu

* © 2021 Published by University Press. This is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>).

* Economist, Ph.D., University of Oradea

geografic românesc¹ - Banca „Albina” din Sibiu și-a desfășurat activitatea între 1872-1947², deci timp de 75 de ani.

Dacă până în anul 1908, Brașovul a fost sediul singurei Filiale a Băncii „Albina”³, perioada următoare, premergătoare izbucnirii Marelui Război va întregistra un avânt deosebit a extinderii influenței financiare albiniste prin inaugurări de filiale și agenții în mai multe orașe și comune din Transilvania⁴. Filiala din Târgu Mureș a acestei bănci reprezenta una din cele mai importante filiale care și-a început activitatea bancară în perioada antebelică (1 mai 1910).

Greutățile vremii, impuse în primul rând de izbucnirea Primului Război Mondial, și-au spus cuvântul. Astfel, după opt ani, din nevoia de lichiditate, sediul din Târgu Mureș al Institutului de credit și economii „Albina” își închiria o parte din birouri unei farmacii sub conducerea lui Weinrich Károly și Cziron Wilma⁵. Astfel, direcțiunea încuvința „cele 2 prăvălii și 2 odăi din birorile institului pe 10 ani cu chirie anuală de K 6.000 pentru cei d’ântăi 5 ani și K 8.000 pentru anii următori”⁶, cu precizarea ca ambii solicitanți să facă transformările necesare pe propria lor răspundere.

---

¹ Banca Națională a României se înființează în 1880 ca Societate Anonimă pe Acțiuni, o treime din capital fiind subscris de statul român, iar două treimi de speculatori, oameni de afaceri români. Anterior ei, în România Mică s-au înființat doar *instituții financiare, organizate* pe principiul asociației directe a unor oameni de afaceri din mediul rural și urban (Fondul Funciar Rural din București – 1873, Creditul Funciar Urban din București – 1874, Creditul Funciar din Iași – 1881), premerse de Casa de Depuneri și Consemnațiuni (1864) care și-a construit fondul bănesc din depuneri voluntare pentru fructificare a privaților și depuneri judiciare și administrative cu caracter obligatoriu provenind din diverse obligații către stat, a cetățenilor și instituțiilor statului. Banca României (1865) și Marmorosch Blank & Co (1874) sunt bănci cu capital străin sau mixt „străin și autohton, organizate pe principiul S.A. pe acțiuni. Abia după 1881-1893 se constituie sistemul bancar modern prin marea finanță și cooperarea de credit”. Vezi Alexandru Pinte, Gheorghii Ruscanu, *Băncile în economia românească 1774-1995*, București, Editura Economică, 1995, pp. 31-119.

² La 17 decembrie 1871 se încheie subscrierea celor 3000 de acțiuni în care era împărțit capitalul social stabilit inițial de Comitetul fondator. Deci, în acel moment banca era înființată. Ghișeele băncii se deschid publicului în 10 aprilie 1872. Vezi Mihai D. Drecin, *Banca „Albina” din Sibiu, instituție națională a românilor transilvăneni (1871-1918)*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1982, pp. 47-50.

³ Filiala din Brașov a Băncii „Albina” a fost inaugurată în 1 august 1882. Vezi: Mihai D. Drecin, *op.cit.*, p. 79.

⁴ Filiale la: Lugoj (1908), Mediaș (1910), Dumbrăveni (1912), Bozovici (1912), Sighișoara (1914); agenții la: Tîrnăveni (1908), Mediaș (1909), Târgu Mureș (1909), Dumbrăveni (1910), Sînicolau-Mare (1910), Zorlențu-Mare (1910), Șeica Mare (1910), Iernut (1911), Orșova (1912), Becicherecul Mare (1914). Unele agenții au fost transformate în filiale ca urmare a rezultatelor pozitive obținute. Cf. *Ibidem*, pp. 132-135.

⁵ Arhivele Naționale - Serviciul Județean Sibiu, *Fond Banca Albina-registre* (în continuare: A.N.-S.J.Sb., *F.B.A-registre*), dos. 21/1918-1919, f. 24. Procesul verbal din 6 aprilie 1918, ședința a VI-a.

⁶ *Ibidem*.

După încadrarea Transilvaniei în statul național unitar român, pe fondul revigorării vieții economice, filiala cunoaște o creștere a cifrei afacerilor, concurând cu institutele de credit locale din județul Târgu Mureș, inclusiv cu cele săsești și maghiare.

Trebuie menționat, însă, faptul că acest proces de refacere a economiei a impus cereri masive de credite și creșteri majore de capital la nivelul pieței, ducând la o creștere rapidă și susținută a prețurilor. Inflația creată a zdruncinat situația financiară – proprietățile cetățenilor și instituțiile financiare fiind afectate în egală măsură. Clienții cereau împrumuturi din ce în ce mai mari pentru a-și asigura traiul zilnic, în timp ce depunătorii, panicați fiind de devalorizarea leului, își retrăgeau economiile din bănci amenințând lichiditatea acestora.

În anul 1920, Centrala din Sibiu atrăgea atenția filialelor sale referitor la situația de criză accentuând faptul că aceasta „va dura încă mult timp, o jumătate de an, poate chiar un an întreg... [fiind astfel-n.n.] absolut necesar, ca să fim cu ochii în patru, să nu ne lăsăm amăgiți de semne trecătoare, nici de prospecte prea mult promițătoare”⁷. Pentru a se asigura de transparența activității filialelor sale și a deține un control permanent asupra lor, Centrala cerea tuturor filialelor transmiterea încheierilor lunare „până în cel mult în 15 a lunii următoare, iară bilanțul de încheiere, cu toate anexele, până în 31 ianuarie”⁸. În cazul filialei din Târgu Mureș, din cauza nenumăratelor neregularități, controlul asupra operațiunilor de creditare era executat la fața locului de Anghel Bena „fără semnătura ...[căruia-n.n.] nu se va mai putea lichida nici o sumă”⁹.

Toamna anului 1921 înregistra o lipsă de lichiditate din ce în ce mai mare pe piața financiară. Centrala cerea filialei, pe lângă raportările financiare lunare, raportări săptămânale „despre soldul și bonurile pe care le avea la alte bănci asupra cărora putea dispune imediat”¹⁰.

Anul 1922 institua suspendarea acordării de împrumuturi, excepție făcând „votarea de împrumuturi țărănești, cari însă să nu treacă de suma de Lei 5.000”¹¹. Interesant e faptul că directorul filialei era responsabil de stricta respectare a dispozițiilor, fiind găsit vinovat în cazul încălcării acestora. Interesant e faptul că directorul filialei albiniste din Târgu Mureș, Eugen Vancu, a sfidat cât s-a putut de mult regulamentul, lichidând un credit de 10 milioane de lei societății „Forestiera Albina”.

---

⁷ Arhivele Naționale - Serviciul Județean Mureș, *Fond Banca Albina Târgu Mureș* (în continuare: A.N.-S.J.Ms., *F.B.A.Tg.M.*), dos. 49/1922, f. 74.

⁸ *Ibidem*, f. 10.

⁹ *Ibidem*, f. 40.

¹⁰ *Ibidem*, f. 48.

¹¹ *Ibidem*, f. 53.

În noiembrie 1923 criza numerarului determina următoarea decizie a Centralei albiniste, comunicată filialei: „până dăinuiește criza de numerar [lipsă de monedă-n.n.] nu mai admitem să onorați dispozițiile directe ale comitenților noștri ce trec peste Lei 10.000, fără aprobarea noastră prealabilă. - Excepție fac numai «Victoria» Arad, «Bihoreana» Oradea-Mare și Banca Română, Satu-Mare și băcile mari din București”¹².

Filialele albiniste nu păreau a simți criza, de aceea nu înțelegeau pe deplin grija exagerată a Centralei și toate măsurile de precauție luate. Abia în anul 1924 filiala albinistă mureșană a început să simtă pe propria-i piele criza, să digere și respecte semnalele de alarmă ale Centralei din Sibiu. Paradoxal, în acest context sumbru, încă mai exista competiție între bănci. Lipsa acută de lichiditate a determinat anumite instituții bancare să crească dobânzile pentru depuneri și astfel, o parte a clientelei albiniste mureșene a început să se reorienteze spre acestea – „deponenții noștri în urma ofertelor ce le fac alte bănci, reclamă dobânzi mai mari de 12%, cât s-a stabilit prin concluzul 185 dela 28 Mai a.c. drept dobândă maximală”¹³. Pentru a supraviețui, filiala a primit aprobarea Centralei de a depăși acel prag de 12% renunțându-se, astfel, la practica dobânzii maximale, cel puțin pentru o perioadă. La nivel național, B.N.R. a redus drastic alimentarea sistemului bancar cu numer, în ciuda multiplelor cereri, „procurarea numerarului, ... [întâmpinând-n.n.] în timpul din urmă tot mai mari greutăți”¹⁴. Ca urmare a acestei politici restrictive, filiala s-a rezumat în a acorda „mici împrumuturi țărănești între 2-10.000.- Lei cari nu sunt destinate speculei”¹⁵, încuviințând prin Centrală numai împrumuturi excepționale în cazul clienților fideli ai institutului.

Începutul anului 1925 prezenta o oarecare îmbunătățire a situației numerarului. Politica restrictivă părea să dea rezultate. Astfel, filialele erau autorizate de către Centrala din Sibiu să acorde, din nou, o gamă mai variată de credite, mai ales „împrumuturi pe scont de polițe până la Lei 20.000.- și împrumuturi cambiale-hipotecare și de cont-curent cu întăbulare sau pe efecte de prima bonitate cotate la bursă în sume până la Lei 100.000.- Împrumuturi de cont-curent se ...[acordau-n.n.] numai la firme, cari după natura ocupațiunii lor e de prevăzut că vor face circulație”¹⁶. În toamna aceluiași an, însă, filialele au primit o scrisoare din partea Institutului prin care acesta semnala cu regret faptul că „După un timp relativ

¹² *Ibidem*, dos. 64/1923-1926, f. 1.

¹³ *Ibidem*, f. 47.

¹⁴ *Ibidem*, f. 49.

¹⁵ *Ibidem*, f. 52.

¹⁶ A.N.-S.J.Sb., *F.B.A.-registre*, dos. 24/1924-1925, f. 179. Procesul verbal din 4 februarie 1925, ședința a V-a.

destul de scurt de abundență de numerar, iarăși trebuie să Vă atragem [vouă, filialelor-n.n.] atențiunea asupra pieții financiare, care devine cu atât mai îngrijorătoare, cu cât Banca Națională se apropie cu pași repezi de limita maximală a emisiunii de bilete admise de lege în circulație. Pentru ameliorarea acestei situațiuni Banca Națională a luat dispozițiuni, ca deoparte să nu se mai primească la ghișeele ei polițe pentru scont contra numerar, de altă parte ca să se încaseze în curs de 3 luni 10% din suma actuală a debitelor de scont”¹⁷. În contextul acestor decizii majore luate la nivel național, filialele albiniste erau forțate a adopta din nou politica restrictivă de creditare și a se orienta spre satisfacerea nevoilor de împrumut a țăranilor: „Nu ne veți mai propune Centralei Băncii «Albina» din Sibiu deocamdată nici o cerere nouă de împrumut, și nu veți mai încuviința nici Dvoastră decât împrumuturi mici țăărănești, la vechia noastră clientelă până la cel mult Lei 20.000. Veți stărui ca la împrumuturile de scont și cambiale, hipotecare existente să se achite la fiecare scadență 5 resp(ectiv) 10% din capital afară de dobânzi, după cum se face prelungirea pe 8 sau 6 luni”¹⁸.

Cu siguranță situația prezentată în rândurile de mai sus s-ar regăsi în bilanțurile filialei din Târgu Mureș (aferele perioadei 1920-1928), bilanțuri care din păcate nu s-au păstrat în arhive. O analiză a activelor și pasivelor acesteia ar confirma toate deciziile luate de Centrala din Sibiu și la nivelul filialei sale din Târgu Mureș, la fel cum am consemnat, în capitolul anterior, în cazul filialei din Cluj.

Tipuri de credite și clienții filiale

Filialele albiniste au acordat multe credite fără a primi în prealabil aprobarea Centralei din Sibiu. Aceste mișcări au fost întotdeauna depistate în urma reviziilor executate de către delegații Centralei. Banca „Albina” din Sibiu a fost încă de la înființare, și continua să fie în perioada interbelică, un model exemplar al practicii de serviciu și al transparenței operațiunilor bancare. Evident, insista foarte mult ca filialele ei să opereze în cadrul legal stabilit și nu ezita, astfel, să ia măsuri în cazurile în care acestea nu se ridicau la standardele impuse. Filiala din Târgu Mureș era ținută sub observație în special în cazul operațiunilor bancare desfășurate cu diverse societăți forestiere, operațiuni uneori *dubioase*, care vor fi detaliate în subcapitolul următor.

În anul 1921, în urma reviziei executate în luna mai, Constantin Popp impunea luarea unor măsuri de asigurare în acordarea creditelor mai ales în cazul a două afaceri: creditul de

---

¹⁷ A.N.-S.J.Ms., *F.B.A.Tg.M.*, dos. 64/1923-1926, f. 129.

¹⁸ *Ibidem.*

„2.200.000 coroane acordat lui Szegő Vilmos pentru cumpărarea acțiunilor Societății Csikmadrasi Paipar R.T., și ...[creditul-n.n.] acordat arândașilor cafenelei «Korzo». Raportează însă, [faptul-n.n.] că cafeneaua «Korzo», inventarul ei și dreptul de arândă pe 9 ani întabulat, este proprietatea [băncii-n.n.], și se administrează sub controlul zilnic al funcționarului I. Henteș [casierul filialei din Târgu Mureș-n.n.]”¹⁹.

Amintim câteva împrumuturi oferite de către filială în anul 1922: majorarea unui credit de reescont la suma de 1.200.000 lei direcționat Institutului „Comercial din Cluj”, credit garantat de către Dávid Sebestyén (unul din acționarii societății „Forestiera Albina”); împrumutul în cont-curent de 60.000 lei destinat lui Ioan Beu și soției sale²⁰ (făcea parte din familia lui Dr. Ilie Beu, președintele Consiliului de Administrație a Băncii „Albina” din Sibiu); creditul cambial ipotecar în valoare de 800.000 lei acordat firmei „Frații Lamm” din Toplița-Română²¹. Anul de gestiune 1923 prezintă o serie de **credite cambiale ipotecare**, cu valori destul de însemnate, cuprinse între 10.000 lei și 13.000 lei acordate persoanelor fizice, familii din Târgu Mureș, a căror ocupație nu este, însă, precizată²².

Aflăm că pe lângă neregularitățile multiple identificate în cadrul secției forestiere cauzate de acordarea creditelor fără aprobarea Centralei, filiala din Târgu Mureș părea să folosească o altă „Pragmatică de serviciu”, la fel de criticată. Este vorba de impunerea unor comisioane clienților, suplimentare celor deja impuse de către Banca „Albina” din Sibiu. Nu se poate afirma cu certitudine dacă această metodă era folosită din cauza unei interpretări greșite a circularelor oficiale sau dacă era gândită ca o *taxă* percepută pentru a spori lichiditatea filialei. Oricum, în ambele cazuri aceasta era considerată o manevră ilegală. Dacă luăm în considerare tonul amenințător al Centralei în semnarea acestei probleme către filială, în scrisoarea 30 august 1923 („Vă rugăm să Vă notați odată pentru totdeauna, că ori-ce plată ce faceți pentru noi o veți face fără ori-ce reținere, cunoscând că noi percepem un comision la dispozițiile ce emitem as/Dvoastră”²³), putem cu ușurință concluziona că era vorba de cea de-a doua variantă și anume un abuz. Mai îngrijorător era faptul că Centrala a fost înștiințată de această practică în urma reclamațiilor venite de la clienți. Putem da ca exemplu situația în care

¹⁹ A.N.-S.J.Sb., *F.B.A.-registre*, dos. 22/1920-1921, f. 251-252. Procesul verbal din 17 mai 1921, ședința a XIX-a.

²⁰ *Ibidem*, dos. 23/1922-1923, f. 60. Procesul verbal din 3 mai 1922, ședința a XXV-a.

²¹ *Ibidem*, f. 81. Procesul verbal din 8 iunie 1922, ședința a XXVI-a.

²² *Ibidem*, f. 196, 288, 304, 310.

²³ A.N.-S.J.Ms., *F.B.A.Tg.M.*, dos. 58/1923, f. 623. Procesul verbal din 11 iulie 1923, ședința XXIX-a, plenară.

„Ferenczi Dávid acreditatul Societății Uricani Valea-Jiului: pentru 5 vagoane orz:/ se plânge că i-ați detras [Filiala din Târgu Mureș a Băncii „Albina”-n.n.] la sumele plătite aconto acestui acreditiv 2 % comision”²⁴. Centrala dezaproba practica, cerând filialei să restituie în totalitate sumele reținute.

Se pare că împrumuturile cambiale ipotecare erau foarte populare în cadrul operațiunilor de creditare ale filialei. Astfel, și în anul 1924 reținem acordarea unor credite de acest tip cu predilecție familiilor mureșene, dar în valori mult mai mari comparativ cu cele acordate în anul precedent: un credit de 50.000 lei acordat lui Vas Albert și soției sale, Löte Margit; unul de 20.000 lei oferit lui Gergely Gligor Gheorghe și soției, Maria Iuga; unul de 40.000 lei acordat lui Tordai István și soției sale, Ana, ș.a.m.d.²⁵. Între aceste credite iese în evidență împrumutul cambial în valoare de 10.000 lei acordat lui Iosif Jumanca, conducătorul Tipografiei „Ardealul” din Târgu Mureș, susținut de către profesorul Ion Chinezu în calitate de cavent²⁶.

Dacă pentru anul 1925 nu s-au găsit date, în anul 1926 se remarcă îndeosebi aprobări de majorări de credite clienților filialei care operau în domeniul comerțului și al industriei: majorarea unui credit cambial ipotecar acordat comerciantului Michael Klein și soției sale de la suma de 120.000 lei cu 350.000 lei; majorarea unui credit în cont-curent acordat antreprenorului Váradi Árpád și soției Selma Nagy de la suma de 225.000 lei la suma de 300.000 lei²⁷. Un credit foarte însemnat, în valoare de 3.000.000 lei, se acorda reprezentanților primei mori automate din Târgu Mureș, moara „Ludovic Schottel” (lui Clemente Dragomir și familiei sale)²⁸.

Observăm ajutoare financiare însemnate acordate de filiala din Târgu Mureș reprezentanților sistemului financiar bancar local în anul 1927 și 1928: împrumutul în valoare de 200.000 lei oferit Băncii de credit și economii „Ajutorul” din Teaca; majorarea unui credit în cont-curent la 50.000 lei aprobată funcționarului filialei, Victor Boros; majorarea cu 48.000 lei a unui împrumut aprobat casierului filialei, Iuliu Henteș sau acordarea unui credit de poștă Băncii „Agrare” în valoare de 200.000 lei²⁹.

Tabloul împrumuturilor acordate de către filiala din Târgu Mureș, conturat în mare parte în rândurile de mai sus, prezintă mai multe particularități. Se remarcă, astfel, predilecția filialei de a acorda credite clienților săi din Târgu Mureș și eventual celor din județul Mureș fără a se extinde în afara județului. Putem, astfel, concluziona

---

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ A.N.-S.J.Sb, *F.B.A.-registre*, dos. 24/1924-1925, f. 6, 10-11.

²⁶ *Ibidem*, f. 10-11. Proces verbal din 17 ianuarie 1924, ședința a III-a.

²⁷ *Ibidem*, dos. 25/1926-1927, f. 18, 25.

²⁸ *Ibidem*, f. 31. Proces verbal din 17 martie 1926, ședința a XI-a.

²⁹ *Ibidem*, dos. 48/1927-1930, f. 189, 23, 53, 216.

faptul că sfera sa de influență era oarecum limitată dacă e să comparăm activitatea acestei filiale cu cea a filialei albiniste clujene, care, pe lângă un număr net superior de operațiuni de creditare înregistrate în perioada 1920-1928, se adresa unei clientele mult mai diverse din punct de vedere geografic. De asemenea, cum am menționat anterior, creditele cele mai populare erau cele cambiale ipotecare acordate persoanelor fizice. Dacă e să ne referim la entitățile juridice acestea erau reprezentate de către marile firme comerciale și industriale din zonă, în special cele din domeniul forestier care au devenit, practic, investiții importante ale filialei albiniste mureșene.

Investiții importante

În anul 1920, se remarcă implicarea comerciantului Nicolae Oprean, din Târgu Mureș, în diverse afaceri realizate cu și prin intermediul filialei. În luna ianuarie acesta a propus băncii un parteneriat care urmărea dezvoltarea comerțului cu vin „punându-i institutului capitalul numerar în lei pe cursul zilei la dispoziție, pentru care să-și calculeze 6% dobândă, iar profitul care rămâne și rizcul [riscul-n.n.] să-l [suporte-n.n.] în părți egale”³⁰. Filiala a aprobat clientului partener o sumă de 1 milion de lei pentru achiziționarea unui teren viticol. La foarte puțin timp, în aceeași lună, Nicolae Oprean solicita băncii deschiderea unui cont curent „de Lei 500.000-... ca să cumpere pentru un consorțiu de comercianți din Tg. Mureș un vagon mărfuri colonial din Galați”³¹. Pentru a asigura succesul parteneriatului menționat, banca s-a văzut nevoită a refuza noua cerere a comerciantului, invocând faptul că averea acestuia era deja angajată în afacerea cu vin. Noul credit implica folosirea de resurse într-un alt domeniu și asumarea unor riscuri care puteau periclita afacerea viticolă în care filiala avea deja un rol important asumat. Cu toate acestea, în 6 martie 1920, lui Nicolae Oprean i s-a încuviințat un „împrumut de Cor.(oane) 800.000 oferind ca garanție o cantitate de Kgr.(kilograme) 2000 slănină”³², un tip interesant de împrumut³³, în fond un credit cu acoperire în produse, care deși foarte popular înainte de Primul Război Mondial, devine în perioada interbelică din ce în ce mai rar.

Dacă Filiala din Cluj a Băncii „Albina” a contribuit foarte mult la dezvoltarea Antrepozitelor „Albina”, filiala albinistă din Târgu Mureș

---

³⁰ *Ibidem*, dos. 22/1920-1921, f. 16. Procesul verbal din 24 ianuarie 1920, ședința a V- a.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*, f. 39. Procesul verbal din 6 martie 1920, ședința a XIII-a.

³³ Activat în jurul anului 1890 la filiala din Brașov, prin construirea și administrarea Antrepozitelor din gara orașului [gara Bartolomeu-n.n.]. Cf. Mihai D. Drecin, *op.cit.*, p. 106.

a investit cu precădere în afaceri cu păduri. În luna mai a anului 1920, Eugen Vancu³⁴, directorul filialei, obținea acordul Centralei ca filiala să participe la creșterea capitalului unei societăți forestiere „de la Cor.(oane) 100000 la Cor.(oane) 1 Milion cu 30%”³⁵, societate deținută de un anume Sánkány Samu. Consiliul de Administrație al Centralei decidea „1) participarea [institutului-n.n.] cu 1/3 la urcarea capitalului acestei întreprinderi; 2) punerea la dispozițiune [a unui credit-n.n.] de 2 milioane Cor.(oane) cu 8% dobândă și 1/3 participare la profit;...4) exploatarea pădurilor să se facă în numele societății...6) societatea va avea biroul în sediul filialei și va figura ca o secție a sa [denumită *Secția forestieră-n.n.*]”³⁶.

Încă de la începutul investiției și a activării în domeniul forestier, în cadrul filialei albiniste mureșene s-au înregistrat neregularități. În urma aprobării și semnării acordului de participare cu 1/3 parte la capitalul societății forestiere amintite, la puțin timp după înființarea acesteia, în zilele de 8 și 9 octombrie 1920, directorul executiv al Băncii „Albina” din Sibiu, Constantin Popp, a demarat un control la filială. Astfel, s-a constatat faptul că Eugen Vancu a acordat societății forestiere un credit cu mult mai mare decât cel stabilit și aprobat [creditul de 2 milioane Coroane-n.n.], așadar, un credit de 7 milioane Coroane³⁷ declarând faptul „că sumele acestea s’au întrebuițat pentru cumpărări de păduri din partea societății. Informațiuni mai precise n-a putut da fiind contractele la jurisconsultul Dr. Ghibu Valer absent atunci din Tg. Murăș”³⁸. Directorul Filialei din Târgu Mureș a lichidat sumele pe baza unei autorizări verbale primire de la directorul I. Vătășianu, sfidând astfel, autoritatea Consiliului de Administrație care nu a fost anunțat de schimbarea survenită. Eugen Vancu nu a comunicat la timp decizia luată, fiind ocupat cu anunțarea și apoi cu schimbarea coroanelor, iar mai apoi plecând în concediu. Într-o lumină proastă apărea și Iuliu Henteș, casierul filialei, care „a avut în ultima zi a schimbării Coroanelor un minus de Lei 38176.96. Cercetând toate încheierile de

---

³⁴ Vezi date biografice despre directorul filialei Târgu Mureș la: Mihai D. Drecin, *Bihoreanul Eugen Vancu și locul său în viața financiar-bancară a românilor din Transilvania primei jumătăți a secolului al XX-lea*, în „Crisia”, Oradea, 1992, pp. 253-259.

³⁵ A.N.-S.J.Sb, *F.B.A.-registre*, dos. 22/1920-1921, f. 66. Procesul verbal din 8 mai 1920, ședința a XXI-a.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Filiala a încuviințat pentru 12 afaceri suma de Coroane 22,073,457.50, din care au fost plătite Coroane 17.707.457,50, iar restul de Coroane 4.366.000 urmau a fi plătite în cursul anului 1921. Apud *Ibidem*, f. 163. Procesul verbal din 9 noiembrie 1920, ședința 52^a.

³⁸ *Ibidem*, f. 147-148. Procesul verbal din 12 octombrie 1920, ședința 46^a.

cassă din 1-10 Septembre s-a constatat că în fiecare zi au fost diferențe”³⁹.

Pentru a recupera sumele pierdute și a se asigura de faptul că astfel de situații nu vor mai exista în viitor, Centrala din Sibiu a luat o serie de măsuri corective care vizau „Societatea Forestieră”, filiala din Târgu Mureș, Centrala și evident personalul acestora. Astfel, se impuneau următoarele: societatea era somată să acopere valoarea împrumuturilor, cumpărăturile efectuate de aceasta erau controlate de către un specialist forestier și un funcționar al Centralei (Ioan Rebegea - contabilul șef al Centralei din Sibiu), iar Eugen Vancu era tras la răspundere, din punct de vedere material, pentru decizia luată⁴⁰.

La începutul anului 1921, Societatea forestieră și-a schimbat numele în „Forestiera Albina”⁴¹, urmare oarecum firească având în vedere implicarea masivă a Filialei din Târgu Mureș a Băncii „Albina” încă de la înființare. Consiliul acestei Societăți avea cinci membri, doi dintre aceștia fiind aleși din partea Băncii „Albinei”. Schimbarea numelui a atras o serie de alte modificări survenite mai ales în urma examinărilor minuțioase executate de către Centrală. Astfel, în urma reviziei din 3 mai, Constantin Popp însoțit de Anghel Bena, funcționar al Centralei, a decis ca acesta să preia responsabilitatea de control a societății „Forestiera Albina”. Mai mult, Anghel Bena a fost numit membru oficial al Direcțiunii societății forestiere⁴².

În ciuda faptului că Filiala din Târgu Mureș a Băncii „Albina” era ținută sub observație fiindu-i comunicate dispoziții clare de a stopa acordarea de credite fără aprobare, în august 1921, directorul acesteia i-a lichidat „Forestierei Albina” un credit în valoare de 10 milioane de lei, o decizie din nou arbitrară. Situația nouă de criză a determinat angajarea permanentă a controlorului Anghel Bena la Târgu Mureș, stabilirea unui acționariat de 51% al filialei în cadrul societății forestiere și cercetarea disciplinară a lui Eugen Vancu și a complicelui său, Constantin Georgescu⁴³. Pentru a se evita eventualele pagube din creditare s-a întăbulat „în favorul Albinei suma de Lei 3.000.000- pe pădurile Dlui Sárkány Samu”⁴⁴, cerându-se depunerea banilor din vânzările de lemne la filială în contul Societății „Forestiere Albina”.

---

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 163-164. Procesul verbal din 9 noiembrie 1920, ședința 52^a.

⁴¹ *Ibidem*, f. 197. Procesul verbal din 21 ianuarie 1921, ședința a II-a.

⁴² *Ibidem*, f. 251. Procesul verbal din 17 mai 1921, ședința a XIX-a.

⁴³ *Ibidem*, f. 291. Procesul verbal din 13 august 1921, ședința a XXXI-a. Filiala era reprezentată în Consiliul de Administrație al „Forestierei Albina” de către Eugen Vancu și Anghel Bena.

⁴⁴ *Ibidem*.

Acest incident a întărit poziția Centralei, filiala recunoscându-i într-un final autoritatea. Cu toate acestea, afacerile forestiere nu păreau a fi productive. Deși aprobată, achiziția a 1.000 vagoane lemne de foc cu 1.500 lei/vagon⁴⁵ s-a dovedit a fi unul din fiasco-urile înregistrate. Din raportul prezentat de Anghel Bena, în data de 19 septembrie 1921, reieșea faptul că „Forestiera Albina” „a făcut în trecut cumpărături mari de lemne și prin personalul de încredere a lui Sárkány a preluat aceste lemne, fără să se convingă despre cantitatea și calitatea lemnului cumpărate... în unele locuri lipsesc din cantitățile cumpărate și plătite, iar în alte locuri lemnul este stricat și fără valoare”⁴⁶. Raportul din toamna anului 1921, realizat de Constantin Popp, prezenta exact aspectele menționate mai sus. La acestea se adăuga faptul că lipsa vagoanelor îngreuna vânzarile din stocul mărfurilor existente⁴⁷, „Forestiera ...[primind-n.n.] până acum abia 260 vagoane, deși Dir.(ecția) Regionala a C.F.R. din Cluj i-a acordat peste 1000 vagoane”⁴⁸.

Afaceri forestiere masive s-au realizat în Târgu Mureș prin intermediul „Forestierei Albina”. De exemplu, în anul 1923, ca urmare a ofertei primite din partea *Societății Anonime pentru comerț și transport*, reprezentată de un grup de comercianți de lemne, „Forestiera Albina” a vândut „Pădurea neagră” cu 2.300.000 lei. O condiție majoră impusă era preluarea tuturor funcționarilor angajați în exploatarea „Pădurii negre” de către noul cumpărător⁴⁹.

În anul 1924 se punea în discuție lichidarea societății „Forestiera Albina”, în urma unui concordat⁵⁰ forțat. Constantin Popp, delegatul institutului în *pertractările*⁵¹ concordatului forțat, înștiința Tribunalul din Târgu Mureș de faptul că Centrala pune „la dispoziția numitei societăți 10 % ale creanțelor creditorilor, adică Lei 53.875”⁵².

---

⁴⁵ *Ibidem*, f. 303. Procesul verbal din 19 august 1921, ședința a XXXIV-a.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 324. Procesul verbal din 6 octombrie 1921, ședința a XLI-a.

⁴⁷ Această lipsă a mijloacelor de transport a afectat operațiunile Societății încât raportul de gestiune al anului 1921 prezenta o pierdere de 3-4 milioane, pierdere recuperată pe parcursul anului următor. Astfel în iunie 1922 erau înregistrate vânzări de circa 10 milioane de lei. Apud *Ibidem*, dos. 23/1922-1923, f. 24, 81-82.

⁴⁸ *Ibidem*, dos. 22/1920-1921, f. 361. Procesul verbal din 24 noiembrie 1921, ședința a LII-a.

⁴⁹ *Ibidem*, dos. 23/1922-1923, f. 188-189. Procesul verbal din 3 aprilie 1923, ședința XIV-a fila 188.

⁵⁰ Un contract încheiat între debitor, pe de o parte, și creditorii care dețin cel puțin două treimi din valoarea creanțelor acceptate și necontestate, pe de altă parte, prin care debitorul propune un plan de redresare a întreprinderii sale și de acoperire a creanțelor acestor creditori împotriva sa, iar creditorii acceptă să sprijine eforturile debitorului de depășire a dificultății în care se află întreprinderea debitorului.

⁵¹ Negocieri

⁵² *Ibidem*, dos. 24/1924-1925, f. 51. Procesul verbal din 11 aprilie 1924, ședința a XIX-a, plenară.

Din cauza nemulțumirii avocaților în legătură cu cota oferită, Centrala a decis majorarea „cvotei deja promise până la 20 % sau ... [menținerea-n.n.] celor 10 % oferite inițial și plusul ce va rezulta peste suma celor 10 %, din încasarea pretensiunilor Forestierei Albina, să se împartă între toți creditorii institutului Albina”⁵³.

În anul 1920, meseriașii români din Târgu Mureș proiectau înființarea „unei cooperative pentru procurarea de credit și materii prime”⁵⁴ în scopul valorificării produselor membrilor săi. Pentru a duce la bun sfârșit planul conturat, această cooperativă cerea ajutor financiar Filialei din Târgu Mureș a Băncii „Albina”. Ca urmare propuneau institutului „să participe cu 50% din capitalul de cvote, adecă cu o sumă egală cu cotizațiile membrilor...Mărimea cvotelor [fiind fixată-n.n.] cu Cor.(oane) 1000 plus Cor.(oane) 50 – taxa de fondare, iar responsabilitatea [restrângându-se-n.n.] la valoarea cvotelor subscrise”⁵⁵. Ca răspuns oficial, Centrala din Sibiu aproba cu multă deschidere propunerea motivând faptul că afacerea era potrivită „...atât din punct de vedere material ca afacere comercială, cât și din considerațiune de interes național, pentru naționalizarea membrilor”⁵⁶.

În anul 1921, în parteneriat cu Cafeneaua „Korso”, filiala a contribuit cu 50.000 lei la înființarea unei ghețării [fabrică de gheață-n.n.] în Târgu Mureș cu un capital de 500.000 lei. „În prospect se calculează, că investițiile totale fac Lei 519.000, iar producția anului prim face Lei 600.000 - așa încât amortizând capitalul întreg, rămâne un excedent de Lei 81.000”⁵⁷.

Un an mai târziu se aproba filialei implicarea în activitatea morii din Ditrău, realizată prin intermediul „Forestierei Albina”. Astfel, sub directa îndrumare a lui Petre Tincu, unul din oamenii de încredere ai băncii, domiciliat în Ditrău, filiala era autorizată să dispună morii din Ditrău „... grâul necesar pentru a o putea pune în funcțiune, cel mult două vagoane. Astfel s’ar putea realiza un venit de cca Lei 10.000 - pe lună...”⁵⁸, „Forestiera Albina” fiind autorizată „să cumpere săptămânal 2 vagoane grâu”⁵⁹ în acest scop. Pentru anul de gestiune 1923 se înregistrează în special împrumuturi cambiale ipotecare cu valori oscilând în jurul valorii de 10.000 lei, oferite în special persoanelor fizice.

Se observă, astfel, implicarea filialei albiniste mureșene în tot felul de afaceri, cu parteneri diverși, indiferent de etnie. Filiala se

---

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*, dos. 22/1920-1921, f. 66-67.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Ibidem*, f. 314. Procesul verbal din 16 septembrie 1921, ședința a XXXVIII-a.

⁵⁸ *Ibidem*, f. 81-82. Procesul verbal din 8 iunie 1922, ședința a XXXVI-a.

⁵⁹ *Ibidem*.

încadra într-o atmosferă foarte activă de muncă și de generare de profit care a cuprins Transilvania după integrarea ei în Regatul României.

Sprrijinirea culturii românești și a asociațiilor de binefacere

În perioada analizată, 1919-1928, nu se găsesc date în arhivă referitoare la contribuția pro bono a filialei din Târgu Mureș la dezvoltarea școlii, a culturii românești sau a asociațiilor de binefacere. Nici tabloul creditelor acordate prezentat în subcapitolul anterior nu precizează distribuirea unor sume de bani în această direcție, filiala focusându-se mai mult pe dezvoltarea afacerilor comerciale și industriale și susținerea intereselor gospodăriilor familiale mureșene.

Se pot, însă, exemplifica doar ajutoarele de binefacere acordate de către Banca „Albina” din Sibiu instituțiilor și organizațiilor din Târgu Mureș⁶⁰. Donațiile din *cvota de binefacere* variau între 500 lei și 12.000 lei, fiind acordate în funcție de mărimea organizației, nevoile acesteia, importanța și tipul de activitate. Sume însemnate se acordau instituțiilor academice și asociațiilor afiliate acestora. Astfel, o donație în valoare de 500 lei se acorda, în anul 1922, Școlii Medii de stat pentru amenajarea grădinii botanice din Târgu Mureș, burse în valoare de 12.000 lei erau acordate studenților Școlii Comerciale din Târgu Mureș (aferele anilor 1927 și 1928), un ajutor special în valoare de 500 lei era direcționat Liceului „Al. Papiu Ilarian” în scopul organizării unei excursii culturale în Italia, Căminul Ucenicilor era sprijinit anual cu sume cuprinse între 5.000 și 6.000 lei⁶¹, ș.a.m.d.

Se acorda sprijin financiar și instituțiilor de cult – bisericilor ortodoxe și celor greco-catolice din Târgu Mureș (sume cuprinse între 1.000 și 5.000 lei). Banca „Albina” din Sibiu sprijinea și Filiala din Târgu Mureș a Societății „Crucea Roșie”, donând lunar sume cuprinse între 1.000 și 2.000 lei.

Dacă școala și bisericile românești erau sprijinite cu predilecție, într-un județ în care românii au fost năpăstuiți până în 1919 de autoritățile maghiare, subvenționarea instituțiilor de binefacere nu ținea cont de etnie și de religie în lumea antebelică⁶² și după 1919.

Considerații asupra structurii profesionale, evoluției și activității corpului funcționăresc

⁶⁰ *Ibidem*, dos. 23/1922-1931, f. 51, 60; dos. 24/1924-1925, f. 187, 188, 194; dos. 25/1926-1927, f. 139, 172; dos. 26/1928-1929, f. 16; dos. 48/1927-1930, f. 11, 130.

⁶¹ *Ibidem*, dos. 23/1922-1931, f. 51; dos. 24/1924-1925, f. 188; dos. 25/1926-1927, f. 139; dos. 48/1927-1930, f. 253.

⁶² Mihai D. Drecin, *op.cit.*, p. 180.

Datele empirice aferente perioadei 1920-1928 referitoare la corpul funcționăresc al Filialei din Târgu Mureș a Băncii „Albina” sunt puține și nu ne permit realizarea unei analize complexe. Cu toate acestea, informațiile găsite în dosarele Arhivei din Târgu Mureș și Sibiu prezintă în special situația salarială a directorului filialei și acelor angajați care, de-a lungul serviciului lor, au comis abuz în muncă fiind sancționați disciplinar. Interesant este, însă, faptul că însuși directorul, Eugen Vancu, se număra printre cei care apelau la mijloace mai puțin legale pentru a-și satisface interesele personale. E posibil ca totul să fi pornit din cauza unor nemulțumiri ale acestuia legate de salariul încasat (considerat mult prea mic), care au escaladat pe măsura trecerii timpului și dezvoltării unui interes personal asupra operațiunilor forestiere practicate de filială. Nemulțumirea lui Eugen Vancu se manifesta încă din anul 1918 când cerea un ajutor financiar Centralei în contextul în care „cu 1/3 parte din salariu și fără bani de cvartir, nu-și poate acoperi trebuințele unui trai corespunzător, și că din averea privată nu mai poate acoperi această diferență, deci se roagă să i se acorde salariul întreg, sau cel puțin un ajutor corespunzător”⁶³. În urma acestei semnalări, Centrala a decis creșterea atât a salariilor, cât și a adaosurilor de scumpete „ale funcționarilor de această categorie de la 1/3 la 1/2 (jumate) cu începere din 1 Iunie crt”⁶⁴.

În paginile anterioare s-au prezentat diverse aspecte legate de activitatea societății „Forestiera Albina”, investiție importantă a filialei din Târgu Mureș. Totalitatea proceselor verbale consultate prezintă această societate într-o lumină foarte proastă din perspectiva neregulilor contabile săvârșite de personalul băncii, cel direct implicat în afacerile forestiere. Astfel, după lungi deliberări, ca urmare a multiplelor ilegalități făcute, Comisia disciplinară a Băncii „Albina” din Sibiu a decis în ziua de 23 noiembrie 1921 „a) Transferarea directorului Eugen Vancu la Centrală, având el a rămâne la dispoziția organului ce se va emite pentru conducerea filialei dar luându-i-se dreptul de firmare b). Detașarea directorului C.(onstantin) Popp la filiala din Tg. Murăș pe timpul cât va reclama aceasta interesele;... d) Anghel Bena să fie detașat exclusiv pentru afacerile Forestierei Albina din Tg-Murăș”⁶⁵.

Revizia executată în toamna anului 1923 nu prezenta o îmbunătățire a situației din punctul de vedere al respectării „Pragmaticii de serviciu”, dat fiind faptul că „Mai departe Filiala nu

---

⁶³ A.N.-S.J.Sb., *F.B.A.-registre*, dos. 21/1918-1919, f. 30. Procesul verbal din 18 mai 1918, ședința a IX-a.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*, dos. 22/1920-1921, f. 362. Procesul verbal din 24 noiembrie 1921, ședința a LII-a.

respectă strict dispozițiile circularelor Centralei...s-au repetat erorile din trecut prin faptul, că dir.(ectorul) Vancu și adv.(ocatul) Dr. Ghibu, fiind interesați la conducerea Băncii Generale de Comerț, au confundat interesele acesteia cu ale Filialei noastre”⁶⁶. S-a ajuns la această concluzie în urma depistării unei datorii în cont-curent în valoare de 1.200.000 lei a Băncii Generale la filiala albinistă din Târgu Mureș, ca datorie neacoperită.

Toate ilegalitățile făcute de Eugen Vancu s-au consemnat de-a lungul anilor, măsurile disciplinare aplicate acestuia în anul 1921 reprezentând doar începutul unei serii de sentințe disciplinare. Toate acestea au culminat în anul 1923, când Comisia Disciplinară a decis la 24 decembrie destituirea lui Eugen Vancu din postul de director⁶⁷ al filialei din Târgu Mureș. Acesta a pierdut atunci orice drept de avansare, fiind găsit responsabil pentru toate pagubele materiale cauzate institutului „în special pentru semnarea de acțiuni fără autorizare la «Banca Generală de comerț» din Tg. Mureș în suma de 745.000 Lei”⁶⁸. Pagubele au fost plătite din salariul său, prin eşalonări lunare. Referitor la pensie „pentru cazul, că ...[părăsea-n.n.] serviciul institutului înainte de a fi împlinit 35 ani de serviciu ...[pierdea-n.n.] ori-ce drept la pensiuine sau escontentare”⁶⁹.

Directorul adjunct al Filialei din Târgu Mureș a Băncii „Albina”, Ioan Radeș⁷⁰, era cercetat disciplinar în anul 1923 din mai multe motive. I se imputa că: nu a păstrat secretele institutului, nu a întreținut o relație de colegialitate cu ceilalți funcționari și „...nu a fost prevenitor față de clienții institutului și nu s’a abținut a-și face foloasele materiale din contractul cu ei”⁷¹. Având în vedere faptul că acest funcționar avea antecedente disciplinare s-a decis transferarea lui, în anul 1924, la Filiala din Cluj a Băncii „Albina”. Transferul s-a dovedit a fi de bun augur, având în vedere îmbunătățirea comportamentului său. Evaluarea lui Ioan Radeș, realizată de directorul Marius Peculea, susține acest plus cu toate că punctează și anumite minusuri, relicve, probabil, ale obiceiurilor sale anterioare: „Bun, muncitor, slab în coresp(ondență), nu este prea iubit de clientelă”⁷².

Rapoartele reviziilor din anii 1924 și 1925 prezentau din nou operațiuni dubioase, în afara spectrului celor aprobate de către

---

⁶⁶ *Ibidem*, dos. 23/1922-1923, f. 288. Procesul verbal din 2 noiembrie 1923, ședința 47-a.

⁶⁷ Decizie contestată de Eugen Vancu dar respinsă de Comisia Disciplinară.

⁶⁸ A.N.-S.J.Sb, *F.B.A.-registre*, dos. 24/1924-1925, f. 28-29. Procesul verbal din 25 februarie 1924, ședința a X-a, plenară.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 307. Procesul verbal din 11 decembrie 1925, ședința a 54-a.

⁷¹ *Ibidem*, f. 140. Procesul verbal din 27 aprilie 1925, ședința a XVIII-a.

⁷² A.N.-S.J.Cj., *F.B.A.i.c.e.S.Cj.*, dos. 83/1920-1941, f. 55.

Centrala din Sibiu. Unul dintre bărbații de încredere ai Filialei din Târgu Mureș a Băncii „Albina”, Ioan Conțu, era tras la răspundere din cauza faptului că în baza propunerii sale „s-a scontat o poliță de Lei 5000 - Ioan Gligor, la care semnetura caventului Augustin Gligor s-a dovedit ulterior ca falsificată”⁷³. Directorul Centralei, Constantin Popp „a găsit în portofel [portofoliu-n.n.] cambii neprotestate în valoare de Lei 10.000.- și câteva documente de garanție și chitanțe dela avocat despre valori primite, fără să fie cătate”⁷⁴, situație care părea să se repete în cadrul filialei. Celelalte observații ale reviziilor vizau îmbunătățirea eficienței operațiunilor bancare și mici modificări ale „Pragmaticii de serviciu”. Abia începând cu anul 1926, filiala albinistă mureșană a intrat în *legalitatea* impusă de către Centrală, rapoartele reviziilor efectuate asupra acesteia susținând acest aspect.

Până la urmă, măsurile luate de către Banca „Albina” din Sibiu au dat roade și astfel, o dată cu demiterea din funcție a directorului Eugen Vancu în anul 1924 și înlocuirea lui cu Ion Budiu⁷⁵, situația filialei din Târgu Mureș a început să se remedieze.

Date referitoare la distribuirea salariilor în cadrul filialei din Târgu Mureș s-au găsit doar pentru anul 1928. Situația detaliată referitoare la modul de calcul al salariilor lunare oferite personalului este cuprinsă în tabelul următor realizat prin cumularea informațiilor oferite de documentele păstrate în arhiva din Târgu Mureș⁷⁶. Reținem măsurile imediate și severe luate de Centrala din Sibiu împotriva funcționarilor incorecți, indiferent de meritele lor anterioare. Dorința lor de a-și trăi viața, după împlinirea idealului național de la 1918, nu se accepta la Banca „Albina” prin fraudă și incorectitudine.

---

⁷³ A.N.-S.J.Sb, *F.B.A.-registre*, dos. 24/1924-1925, f. 76. Procesul verbal din 28 mai 1924, ședința a XXVIII-a, plenară.

⁷⁴ *Ibidem*, f. 220. Procesul verbal din 29 aprilie 1925, ședința a IX-a, plenară, f. 219.

⁷⁵ Ion Budiu, născut în anul 1881, absolvent al Școlii Comerciale Superioare din Brașov, aflat în serviciul Băncii „Albina” din anul 1911. Apud A.N.-S.J.Sb, *F.B.A.*, dos.134/1947, nearhivat.

⁷⁶ A.N.-S.J.Ms., *F.B.A.Tg.M.*, dos. 107/1928, f. 4, 6, 8, 9, 10, 14, 15, 17, 19.